

Foto uit het verleden

Heintje Berends

Ze kijkt ons recht, onderzoekend en licht vermoeid aan. Een bril met ronde glazen, de lange haren strak achterover gekamd. Waarschijnlijk met een grote speld achter vastgemaakt. Ze draagt een dunne halsketting, grotendeels verscholen onder de donkere kleding.

Mijn overgrootmoeder van vaders kant, geboren in Zetten in de Betuwe, Heintje Berends. Een, volgens mijn vader en peettante Ria, heel lieve vrouw. Ze heeft veel meegemaakt tijdens haar leven.

Ik heb haar nooit gekend, en nu ze zo voor mij op het scherm staat, blijf ik maar naar haar kijken....

Heintje zoals iedereen haar kende, wordt geboren in 1871 als derde kind in het arbeidersgezin van Johannes Berends en Nolleke IJzendoorn. Voluit heet ze Arnolda Hendrina.

Heintje heeft drie broers en twee zussen. Haar oudste broer Theo sterft al vroeg op vijftienjarige leeftijd. Twee jaar voor Heintje is er een jongetje dood geboren in het gezin.

Op haar twintigste vertrekt Heintje naar Nijmegen om te werken als dienstbode bij het gezin van een gepensioneerde militair van het Oost-Indisch leger in de Sint Annastraat. Tijdens de binnenkomst van de vierdaagse kennen we deze straat tegenwoordig als Via Gladiola.

Volgens het register van Knechten- en dienstboden werkt ze daar bijna twee jaar om vervolgens in 1893 naar Amsterdam te gaan. Ver weg van huis voor die tijd. Ik vraag me af hoe ze zich daar gevoeld heeft.

Heintje werkt als dienstbode in buurt YY ("de Pijp") op drie verschillende adressen. Ook Nelis de Ruijter, een Amsterdamse timmerman, woont in die buurt. Ze krijgen een relatie. Na drie jaar Amsterdam gaat ze terug naar huis om drie maanden later in september 1896 met Nelis te trouwen. Heintje trekt bij Nelis in die inmiddels in Wageningen woont. Bij het jonge paar woont ook

tijdelijk een kostganger in, een timmerman uit Amsterdam.

Een jaar later wordt dochter Marie geboren. Na twee jaar Wageningen gaat Heintje met Nelis en Marie terug naar Amsterdam waar ze in acht jaar op acht adressen wonen. In Amsterdam worden vijf kinderen, Jan, Nolda, Cor (mijn grootvader), Henk en Jaap geboren. Dochter Marie gaat in 1905 om onbekende redenen wonen bij oma Nolleke in Zetten.

Via twee jaar Naarden (waar ook onze eerste "Ruijter", Jacob, in 1675 gedoopt is) verhuizen ze naar Duitsland. Daar worden in Mörs en Homberg nog twee zonen, Wim en Theo geboren.

Ergens in de jaren tien komt ze met de jongste kinderen terug naar Zetten. Nelis volgt later. In Zetten woont ze eerst in bij moeder Nolleke in de Kerkstraat. Ze betrekken, waarschijnlijk in 1935, een nieuw huis in de Molenstraat. Aan het eind van de oorlog, terwijl ze geëvacueerd zijn, wordt dat totaal verwoest. Na de oorlog wonen ze tijdelijk in de Steenbeekstraat en krijgen een nieuw huis aan de Damstaart 5. In 1947 overlijdt Heintje twee jaar voor Nelis. Heintjes graf is er nog steeds, op het kerkhof in Indoornik.